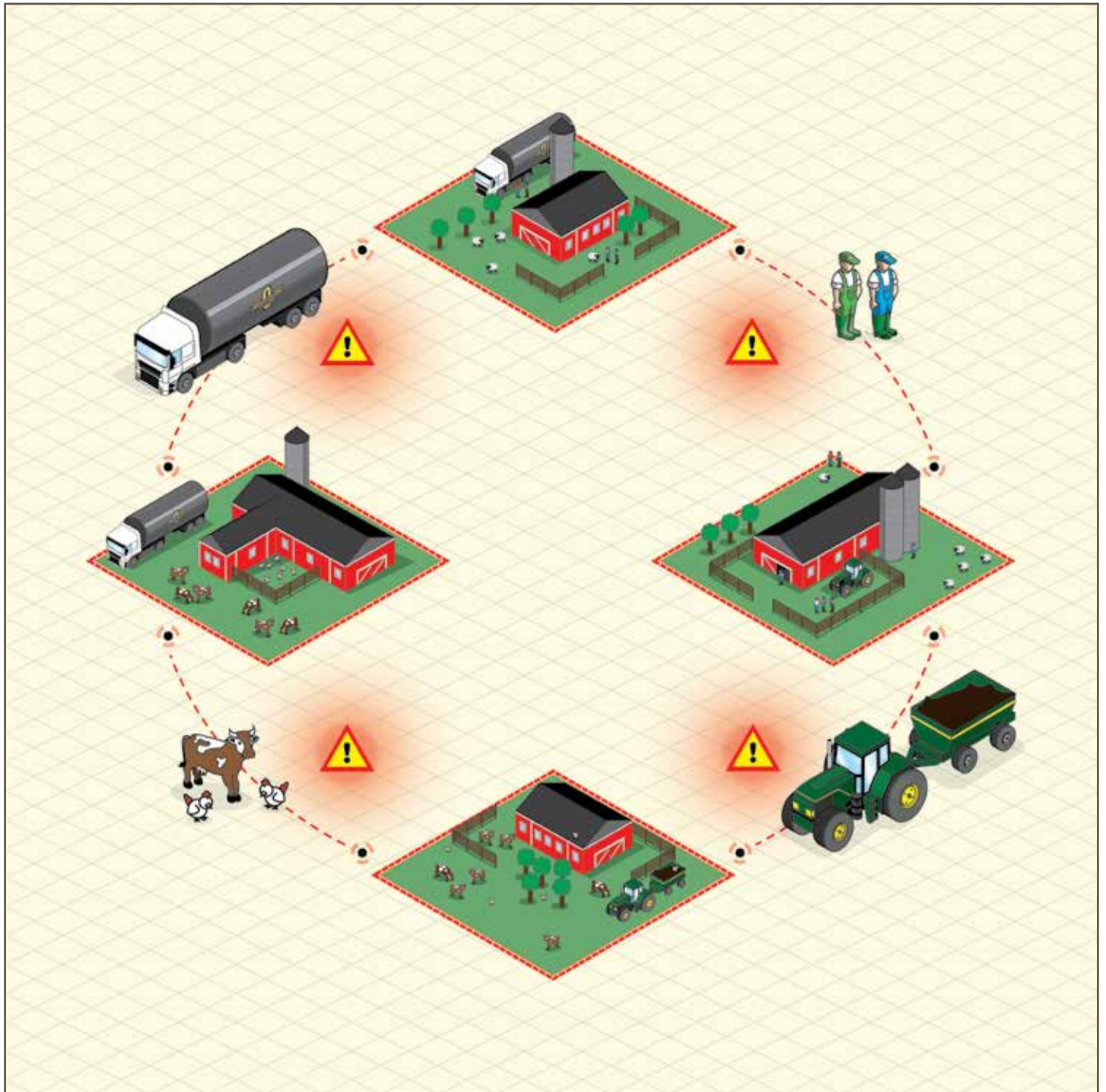

HUSDYRNÆRINGENS
KOORDINERINGSENHET
FOR SMITTEBESKYTTELSE
VED IMPORT

ÅRSMELDING 2013 KOORIMP OG KIF

KONTROLLUTVALGET
FOR IMPORT AV FJØRFE

Innhold

1. Formål
2. Organisering
3. Regnskap og finansiering
4. Internasjonal forflytning av dyr
5. Husdyrnæringens tilleggskrav ved import
6. Fjørfe næringens tilleggskrav ved import
7. Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2013
8. Beredskap
9. "Smittesikker"
10. Informasjon og veiledning
11. Eksotiske husdyr
12. Import fjørfe
13. Import husdyr
14. Kontakt

Formål

KOORIMP er husdyrnæringens koordineringsenhet for smittebeskyttelse ved import. Den viktigste oppgaven til KOORIMP er å hindre at import av levende dyr og avlsmateriale fører med seg smitte som kan gi sykdom hos mennesker og matproduserende dyr i Norge. I tillegg skal KOORIMP bidra til å styrke beredskapsvevnen i husdyrnæringen ved utbrudd av alvorlige, smittsomme husdyrsjukdommer.

Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) er utøvende organ for fjørfeaktivitetene, og formelt underlagt KOORIMP. KIF er en sammenslutning av representanter for importørene og varemottakerne.

Organisering

Veterinær Nina Svendsby har vært daglig leder i KOORIMP/KIF og sekretær for KIF. Kristian Hoel var leder og sekretær for KIF til 1. mars 2013, da han begynte i ny stilling ved Veterinærinstituttet.

Styringsgruppa for KOORIMP består av representanter fra TINE SA, Nortura, Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Geno, TYR, Norsvin, Norsk Fjorfelag (NFL), Norsk Sau og Geit (NSG) og Gjensidige Forsikring. Avtalen mellom organisasjonene bak Koorimp ble oppdatert i 2013. Oppdateringen medførte at Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Q-meieriene ble innlemmet i samarbeidet. Disse var representert på høstmøtet i styringsgruppa. Etter endringen møter Nortura med én representant, mot tidligere to.

Olav Østerås i TINE SA har ledet styringsgruppa i 2013. KLF har vært representert ved Ida Mathisen og Morten Lindboe (vika). Asgeir Svendsen og Hilde Bryhn har møtt for Nortura. Eiliv Kummen har vært Genos representant. Oddbjørn Flataker har møtt for TYR, Asbjørn Schjerve for Norsvin, Pål Grønbeck for Norsk Fjorfelag, og Lars-Erik Wallin for Norsk Sau og Geit.

Torfinn Jæger fra Gjensidige Forsikring har møtt for forsikringsbransjen. For Norges Bondelag møtte Ingrid Melkild, fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag møtte Olaf Godli, og for Q-meieriene møtte Vibeke Mo.

Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) var i 2013 satt sammen av to valgte importører for verpehøns, to importører for slaktekylling, en importør for kalkun, en importør for and, en oppnevnt representant fra Nortura, og en oppnevnt representant fra Kjøtt og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF).

Etter valg av representanter for importørene på Rådsmøtet 23. november 2012 har KIF bestått av:

Representant for	Medlem	Varamedlem	
Importørene	Verpehøns	Arne Salte Nils Steinsland	Nils Undheim Tone Steinsland
	Slaktekylling	Magnar Vingelen Bernt Snapa	Roar Aarhaug Stein Arne Sandnes
	Kalkun	Harald Baastad	Øivind Slettevold
	And	Hans Edvard Torp	Halvor Olsen
Varemottakerne	KLF	Marlene Furnes Bagley / Benedicte Lund (fra 1. mai)	Ida Mathisen / Morten Lindboe
	Nortura	Hilde Bryhn	Atle Løvland

Administrasjonen er lagt til Animalia der Kristian Hoel har fungert som leder og sekretær frem til 1. mars 2013. Nina Elisabeth Svendsby ble valgt til leder på Rådsmøtet 2012 og fungerer som leder og sekretær fra 1. mars 2013. Aktiviteten finansieres over omsetningsavgiften, likt fordelt på fondene for egg og fjørfekjøtt.

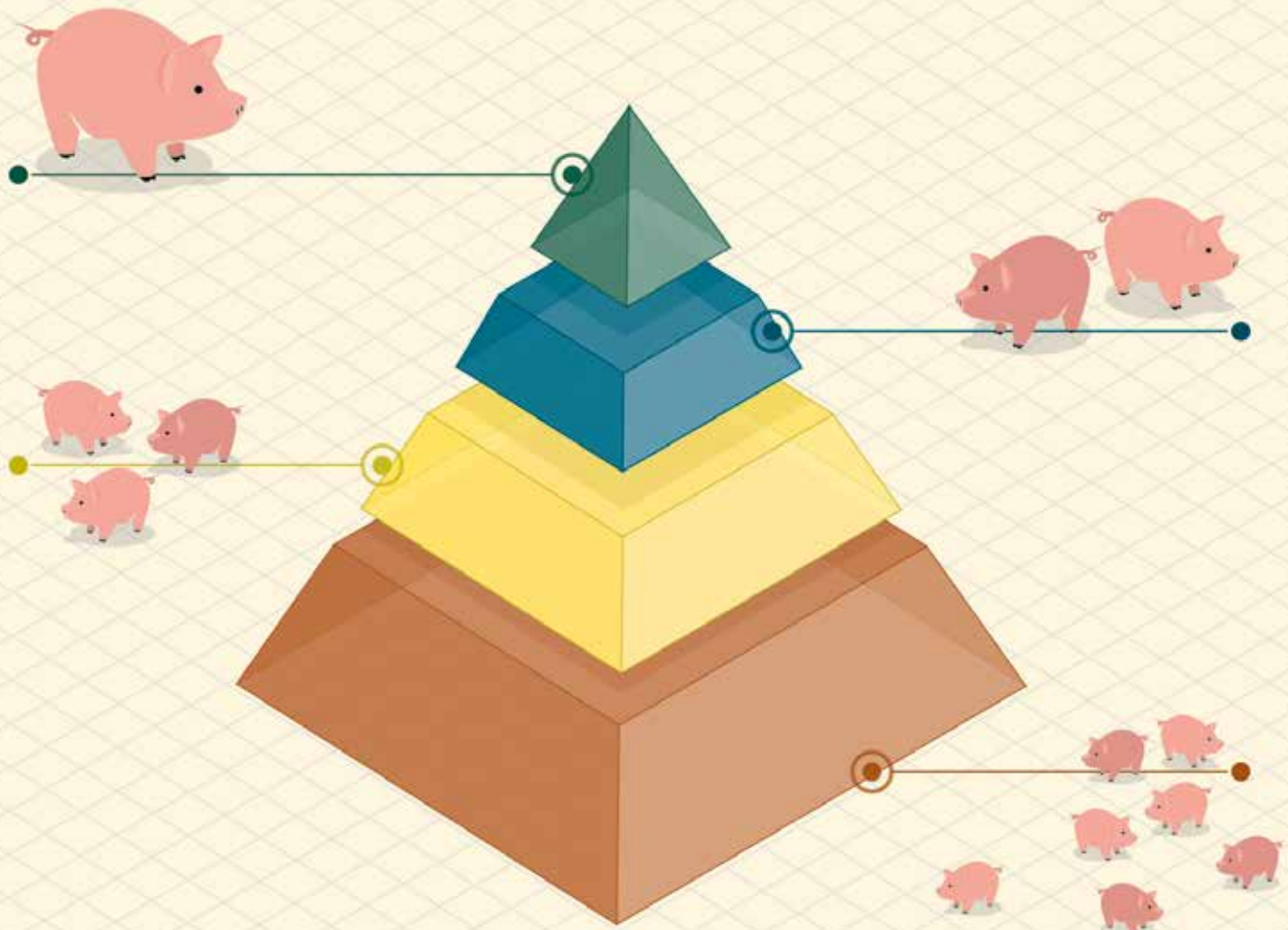
Varemottakerne, det vil si slakteri, meieri, eggmottak og i noen grad avlsorganisasjonene, er utøvende organ dersom det skal settes i verk reaksjoner mot importører. Det er opprettet faggrupper for de enkelte husdyrartene som faglig støtteapparat med rådgivningsfunksjon.

Regnskap og finansiering

Kostnadene i 2013 for KOORIMP og KIF er dekket av omsetningsavgiftsmidler fra kjøtt, fjørfekjøtt og egg, midler fra TINE SA og forsikringsbransjen, i tillegg til prosjektmidler fra KIL (Matmerk). Budsjettet for KOORIMP i 2013 var kr 1 465 000. Regnskapet viser et forbruk på kr 1 425 889.

Bidrag til drift av KOORIMP i 2013

TINE SA	442 000,-
Omsetningsmidler, kjøtt	709 968,-
Gjensidige Forsikring	85 000,-
KIL-midler, Matmerk	188 921,-

Internasjonal forflytning av dyr

God dyrehelse er en viktig forutsetning for lønnsom norsk husdyrproduksjon. Fravær av mange smittsomme sykdommer hos husdyra er et fortrinn for norske produsenter og verdiskaping i landbruket. KOORIMP er etablert av husdyrnæringen som et virkemiddel for å ivareta helsestatusen hos norske produksjonsdyr. Det offentlige regelverket er basert på EUs rettsakter, og legger få begrensninger på handel med dyr og avlsmateriale.

Det offentlige regelverket er bygget på prinsippet om at levende dyr kan bevege seg fritt over landegrensene i EØS-området. Forutsetningen er at dyras status for noen utvalgte sykdommer er kjent negativ i avsenderlandet, og at dyra følges av et nydatert helsesertifikat. Prinsippene er

nedfelt i EU-lovgivningen, og gjort til norsk regelverk i forskrifter om innførsel og utførsel, tilsyn og kontroll. Importører skal være registrert, og importer skal varsles til Mattilsynet. Ved innførsel fra EØS-området må importør deklarene dyr og produkter for tollvesenet. Ved import av levende dyr, rugeegg, sæd og embryo fra land utenfor EØS-området er det veterinær grensekontroll.

For enkelte smittestoffer har norske myndigheter fått aksept for tilleggsundersøkelser på eksportstedet. I tillegg gjennomfører Mattilsynet nasjonale kontroll- og overvåkingsprogrammer for sykdommer hos dyr, der prøver fra husdyrpopulasjonen blir rutinemessig testet. Importerte dyr må også inn under denne kontrollen i Norge. Dette er nedfelt i særnorske regler om isolering og testing av importerte husdyr i offentlig regi.

Fjørfenæringens tilleggskrav ved import

Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) ble etablert som frivillig importkontroll for fjørfenæringen i 1994. Fjørfenæringens tilleggskrav regulerer forhold om smitteforebyggende tiltak mot sykdommer ved import av levende dyr.

Fjørfenæringen har vedtatt forebyggende tiltak som stiller krav til rutiner og dokumentasjon både hos eksportør i utlandet og hos mottaker i Norge.

Tilleggskravene er utarbeidet og fastsatt av varemottakerne og fjørfeimportørene. Dersom importørene ikke oppfyller angitte krav, kan organisasjonene gjennom varemottakerne reagere med tiltak selv om importene oppfyller norske lover og forskrifter. Den enkelte importør har ansvar for at kravene til eksportør er innfridd og attestert, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres.

Tilleggskrav og reaksjonsmønster ved brudd på krav ble fastsatt i 1995, revidert i 2000 og revidert på nytt i 2011.

Næringen stiller krav om import av daggamle kyllinger til besteforeldregenerasjonen (GP) som hovedprinsipp. Samtlige deltakere bidrar til løsninger som kan vedtas i ekstraordinære situasjoner. Samråd forebygger konflikter i kontrollutvalget. Slik kan import av foreldretyrgenerasjonen (P) aksepteres dersom det foreligger gode grunner til dette. Aksepterte unntak for dette gjelder for slaktekylling, kalkun og and der det ikke har vært mulig å få levert GP-dyr.

Husdyrnæringens tilleggskrav ved import

Husdyrnæringens tilleggskrav gjelder sykdommer og forhold som ikke er dekket av det offentlige regelverket.

De angår både eksportsted og mottakerbesetninger i Norge. Tilleggskravene er viktige utfyllende krav for å sikre dyrehelsen i Norge. Kravene er publisert på www.animalia.no

Husdyrnæringens tilleggskrav er fastsatt av bøndenes varemottakere og seminleverandører. KOORIMP og KIF sine krav ved import er en del av Kvalitetssystem i landbruket (KSL). Manglende dokumentasjon for oppfyllelse av kravene er grunnlag for pristrekk fra varemottaker. Det er den enkelte importør som må sørge for at tilleggskravene er innfridd og attestert hos eksportøren, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres.

Ved utforming og oppdatering av tilleggskravene deltar fagpersoner ved Veterinærinstituttet, fra avlsorganisasjonene og helsetjenestene. Det blir lagt størst vekt på sykdommer som Norge har dokumentert god status for, det vil si fravær eller lav prevalens. Disse sykdommene har stort skadepotensiale i norske dyrepopulasjoner. For storfe gjelder dette for eksempel paratuberkulose, BVD, infeksjon med *Mycoplasma bovis* og digital dermatitt (smittsom klauvsykdom). Hos småfe er Border disease, *Chlamydomphila abortus* og ondartet fotrâte viktige. Hos svin blir det lagt stor vekt på å dokumentere frihet for PRRS, *Mycoplasma hyopneumonia* og MRSA, for å nevne noen.

Veterinærinstituttet gjennomførte en screening i 2013, der 1132 prøver fra sau og 86 prøver fra geit ble undersøkt for antistoffer mot *Chlamydomphila abortus*. Konklusjonen etter undersøkelsen er at Veterinærinstituttet vurderer det som lite sannsynlig at infeksjon med *Chlamydomphila abortus* forekommer i den norske småfepopulasjonen.

Det er en viktig oppgave å sørge for at potensielle importører og deres rådgivere er kjent med krav og anbefalinger, og at importør blir fulgt opp i henhold til dette. De mest risikofylte importene er det stor gevinst i å få stoppet eller sikret bedre mot smitteoverføring. Det er viktig å formidle til importører at import av levende dyr alltid innebærer risiko. Å følge opp tilleggskrav vil redusere risiko, men nullrisiko finnes ikke.

Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2013

Munn og klauvsjuka (MKS)

Ingen land i Europa opplevde utbrudd av MKS i 2013. Det var utbrudd i Midt-Østen, Israel og Palestina. Den politiske uroen og krigshandlinger i området må antas å være en del av årsakssammenhengen. Kina, Mongolia og Kazakstan hadde også utbrudd av MKS.

Afrikansk svinepest (ASP)

Rusland har afrikansk svinepest endemisk. Forekomst blant villsvin, hold av såkalte "bakgårdsgriser" og illegal omsetning av kjøtt er blant årsakene til at det er vanskelig å bekjempe ASP i Rusland. ASP er påvist i Ukraina og Hviterussland, og sprer seg langsomt vestover. Illegal import av svineprodukter kan bidra til spredning av sjukdommen. Det er viktig å informere om at det er ulovlig å importere kjøttprodukter fra land utenfor EU/EØS, det er også ulovlig å føre griser med matrester.

Schmallenberg Disease (SBV):

Schmallenberg disease opptrådte første gang i Europa sommeren 2011, og spredde seg i 2012. SBV sprer seg med sviknott og gir mild sjukdom hos drøvtyggere. Infeksjonen kan forårsake alvorlige misdannelser hos avkommene hvis mordyret har vært infisert i første til midtre del av drektigheten. Veterinærinstituttet påviste SBV hos en deformert kalv i 2013, men viruset antas ikke å ha hatt noen vesentlig betydning for helsa til norske drøvtyggere.

Porcine Epidemic Diarrhea (PED):

USA opplevde i 2013 et stort utbrudd av PED. PED er en svært smittsom virusinfeksjon hos svin, med kraftig diaré og høy dødelighet. Utbruddet antas å ha blitt introdusert til USA fra Kina, med blodplasma til bruk i fôrvarer importert fra Kina.

Aviær influensa (AI)

Italia rapporterte utbrudd med høypatogen aviær influensa (HPAI), der også ett

menneske ble smittet. Mange andre land i verden rapporterte utbrudd av HPAI, med høy aktivitet i en rekke asiatiske land. Tyskland, Nederland og Portugal rapporterte utbrudd med lavpatogen aviær influensa (LPAI) i kommersielt fjørfehold. Danmark påviste også lavpatogen aviær influensa i en kommersiell fjørfebesetning med ender og gjess. Smitten ble bekjempet ved "stamping out".

Beredskap

Beredskap for smittsomme husdyrsjukdommer er en viktig oppgave for KOORIMP. Daglig leder i KOORIMP er husdyrnæringens liaison (fast kontaktperson) til Mattilsynet ved utbrudd av smittsomme husdyrsjukdommer. Funksjonen innebærer planlegging, øvelse og nettverksbygging i perioder uten spesielle hendelser, og nær kontakt med Mattilsynets beredskapsstab ved utbrudd.

Det var ingen spesielle hendelser, som utbrudd eller øvelser i 2013. Det ble avholdt møte i Husdyrnæringens beredskapsforum på høsten, der temaene var oppfølging etter Øvelse Tempest, Veterinærinstituttet som beredskapsorganisasjon, og konsekvenser av bruk av vaksine ved bekjempelse av MKS.

"Smittesikker"

Prosjekt "Smittesikker" hadde som mål å øke kompetansen i smittevern hos utenlandske ansatte i norsk husdyrproduksjon. Prosjektet skulle utarbeide opplæringsmaterieill i smittevern, i form av informasjonshefter og veiledningsplakater om smittevern som produsenter kan tilby sine utenlandske ansatte. Prosjektet ble ferdigstilt i 2013, med trykking av hefter på norsk, engelsk, russisk, estisk, latvisk, litauisk og polsk, 200 eksemplarer av hver. Det ble også laget plasttrykk med illustrasjon av korrekt smittesluse og håndvask. Materiellet ble markedsført i fagblader for husdyrprodusenter. Både enkeltprodusenter og organisasjoner i landbruket bestiller materiellet, og den norske versjonen er allerede trykket i nytt opplag på 200 stk.

Informasjon og veiledning

Jevnlig kontakt med etablerte importører, samt kontakt med personer som vurderer å importere dyr eller avlsmateriale er en sentral oppgave for KOORIMP og KIF. Oppfølging av import er også viktig, og inkluderer vurdering

av sertifikater, prøveresultater og annen dokumentasjon for dyr og eksportsted.

Rådgiving og informasjon er en vesentlig del av arbeidet. En viktig målgruppe for KOORIMP og KIF er importører og rådgivere for disse. Rådgivning til enkeltpersoner ved handel med andre land kan være tidkrevende, men det får høy prioritet ettersom det er den enkeltes faktiske handling som i stor grad avgjør vår smittebeskyttelse ved import. I tillegg er Mattilsynets personell i en nøkkelposisjon når det gjelder import. KOORIMP jobber for at også Mattilsynets personell formidler et risikobilde når de er i kontakt med personer som vurderer å importere, spesielt levende dyr.

27 personer kontaktet KOORIMP angående import av levende dyr. Det var også en del henvendelser om import av avlsmateriale, anslagsvis 20 forskjellige importører.

Eksotiske husdyr

I 2013 kom noen henvendelser angående import av alpakka, fra personer som planla import, og fra Mattilsynets distriktskontorer som ønsket informasjon om risiko og kvalitetssikring. Det blir jevnlig importert kameldyr til Norge, stort sett alpakka. Lama og alpakka kan lovlig importeres fra medlemsstater i EU og noen listeførte tredjeland. Dyrene holdes ofte sammen med, eller i nærheten av matproduserende dyr og kan være bærere av sjukdomsfremkallende virus, bakterier og parasitter som kan spres til andre husdyrarter.

KOORIMP ved Nina Svendsby deltok på årsmøtet i alpakkaforeningen høsten 2013 og informerte om smitterisiko og risikoreducerende tiltak. Antallet henvendelser om import og tilleggskrav økte etter dette.

Tre avgangsstudenter ved NVH skrev fordypningsoppgave om kamelider høsten 2013. Tittelen var "Risiko for overføring av smittsomme agens fra lama og alpakka til storfe

og småfe i Norge", og den ble skrevet av Ida Klufferud, Annika Hesselgren og Solveig Haugehåttveit. De viktigste funnene var at en betydelig del (>30 %) av kamelidene i Norge holdes sammen med andre husdyr, og at det foreligger en reell risiko for å få inn smittsomme dyresjukdommer ved import av kamelider. Maria Stokstad (NVH) var veileder, sammen med Nina Svendsby (KOORIMP).

Import fjørfe

Også i 2013 var det økning i markedet for slaktekylling. KIF har behandlet en søknad om dispensasjon til å importere rugeegg til slaktekylling bruksdyr i 2013, på grunn av etterspørselen. Det har også vært behandlet en søknad om import av rugeegg til slaktekylling bruksdyr til forsøk. Det ble registrert 5 eksportland i KIFs importregister. Rugeegg til foreldre (P) til slaktekylling ble importert fra Sverige. Besteforeldre (GP) til verpehøns ble importert fra Tyskland og Nederland. Foreldredyr (P) til kalkun kom fra Storbritannia. And (P) ble importert fra Storbritannia og Frankrike.

Tabell 1: Importer av fjørfe i 2013

Omfanget av fjørfeimporter til Norge i år 2013 i flg. kontrollutvalgets opplysninger.

Fjorfeslag	Antall importere av GP	Antall dyr GP	Antall importere av P	Antall Dyr P	Antall importere rugeegg (P)	Antall rugeegg (P)	Antall bruksdyr (B)
Slaktekylling	-	-	-	-	62	2 353 800	1 088 560
Verpehøns	2	3 698	-	-	-	-	-
Kalkun	-	-	6	13 768	-	-	-
And	-	-	11	3 145	-	-	-
Sum	2	3 698	17	16 913	62	2 353 800	1 088 560

Forklaring til tabell:

GP = Grand Parents = Besteforeldre**P** = Parents = Foreldre**B** = Bruksdyr.**Tabell 2: Importer av fjørfe 2000 - 2013**

Oppstillingen nedenfor viser importere de siste årene.

År	Antall importører	Antall importere av GP	Antall dyr GP	Antall importere av P	Antall Dyr P	Antall rugeegg (P)	Antall bruksdyr (B)
2013	8	2	3 698	17	16 913	2 353 800	1 088 560
2012	8	2	3 669	8	17 927	2 215 460	336 000
2011	8	3	22 555	10	20 824	1 251 720	1 650
2010	8	2	3 720	10	20 870	2 083 680	
2009	7	2	3 388	11	25 702	2 146 680	
2008	8	3	4 887	20	102 071	3 304 032"	
2007	6	5'	5 309'	24	165 557	3 058 090*	
2006	7	2	4 205	66**	102 689	5 587 650***	
2005	6	4	4 002	19	137 853		
2004	11	4	11 662	23	160 861	-	
2003	9	6	22 255	12	47 411	-	
2002	7	7	23 839	13	101 687	-	
2001	9	7	23 444	17	66 640	-	
2000	10	6	23 468	16	114 630	-	

" inkluderer 868000 rugeegg til bruksdyr slaktekylling

' inkluderer en suppleringsimport etter salmonellasanering

* inkluderer 1 223 240 egg til bruksdyr

** inkluderer importere av rugeegg til foreldredyr

*** Til slaktekylling, inkluderer 3 900 320 rugeegg til bruksdyr

Import husdyr

Forflytning av levende dyr er forbundet med risiko for å spre smitte. En målsetning er derfor å holde tallet på levende importerte dyr lavt, og heller få importører til å hente nytt genetisk materiale i form av semin og embryo. Oversikt over import av sæd og embryo er basert på importer som er forelagt KOOR-IMP for godkjenning; det er utfordrende å få en oversikt over omfanget av importert avlsmateriale utover dette. Det er registrert import av i underkant av 45 000 doser oksesæd. Størsteparten av oksesæden er importert gjennom Geno, som rapporterer import av 44 189 doser for 2013. Dokumentasjon for cirka 200 storfeembryo er vurdert av Koorimp, og har oppfylt tilleggskravene. Norsvin har importert 154 doser fersk rånesæd fra Nederland. Scanpig importerte 267 doser rånesæd fra Sverige i 2013. Norsk Sau og Geit importerte til sammen 1058 doser væresæd i 2013, fordelt på følgende raser: Dorset (50), Suffolk (243), Texel (366), Oxford Down (100), Sjeviot (240) og Charollais (59).

I 2013 ble det importert 30 storfe. Det var 23 dyr av rasen Dexter fra Danmark og 7 Highland Cattle fra Sverige. Det ble importert 9 sauer fra Sverige av rasen Dorper, til to forskjellige importører. Dyrene oppfylte KOOR-IMP tilleggskrav da de kom til Norge. Det ble importert 3 Muflon-værer fra Sverige. Disse står i isolat godkjent av Mattilsynet, fordi de ikke kunne oppfylle kravet om M3 status for mædi. Tallene er sammenfallende med tollstatistikken for import av levende dyr til Norge.

Tallene for import av produksjonsdyr i 2013 og foregående år fremgår av tabellen.

Tabell 3: Import av levende dyr 1991 - 2013

År	Storfe	Svin	Sau	Geit	Fjørfe
2013	30	0	12	0	20 611*
2012	0	24	17	0	21 596*
2011	1	0	39	0	45 029*
2010	0	0	49	0	24 590*
2009	0	0	18	0	28 225
2008	7	0	0	46	106 958
2007	31	0	(4)	(5)	170 866
2006	8	1	71	20	106 891
2005	0	49	39	53	143 175
2004	0	0	11	26	172 523
2003	19	8	0	90	69 666
2002	0	0	0	33	ca. 130 000
2001	14	0	0	0	ca. 90 000
2000	48	0	2	16	ca. 138 800
1999	13	3			176 347
1998	13	8		1	105 009
1997	101	30			135 458
1996	129	24			194 046
1995	276	55		38	110 492
1994	375	41			129 570
1993	197	2	3		19 319
1992	141	21		12	
1991	89	10		8	

Tallene er fra Tollvesenet, KIF* og KOORIMP. Rubrikken "Fjørfe" er daggamle kylling, inkludert perlehøns, kalkun og and. Tallene i parentes angir dyr innført til dyreparker og er dermed ikke en del av den ordinære norske husdyrpopulasjonen.

Kontakt

KOORIMP

Husdyrnæringens koordineringsenhet
for smittebeskyttelse ved import

KIF

Kontrollutvalget for import av fjørfe

E-post: koorimp@animalia.no

Animalia

Lørenveien 38
Postboks 396 Økern, 0513 Oslo
Tlf: 23 05 98 00
Faks: 73 56 48 10
www.animalia.no

